

Museum van de Stad Wageningen
De Casteelse Poort

Opricht 1988

35 jaar

najaar 2023
nummer 45

NIEUWSBRIEF

Jan Nab

Expositie 'Door de lens van Rein Heij'

De grote expositie van de Wageningse fotograaf Rein Heij is 14 oktober geopend en blijft te zien tot en met 24 maart 2024. Het stadsarchief in Wageningen bewaart zijn werk: 23.000 foto's.

Jan Nab en Jola Gerritsen maakten daaruit een selectie van 120 foto's. Selecteren betekent dat veel fraaie foto's moesten afvallen: Kill your darlings. Daarnaast is er door de familie van Rein Heij een doos met foto's ter beschikking gesteld, van door Rein zelf afgedrukte foto's en door hem met de hand van bijschriften voorzien. Jaap Mons, de huisfotograaf van het museum, heeft ervoor gezorgd dat alle foto's scherp zijn afgedrukt.

Onder grote belangstelling verrichtte Edith Heij de dochter van Rein de officiële opening. Gast spreker Hans Aarsman, onder meer bekend als foto-analyticus van de Volkskrant nam een paar foto's van Heij onder de loep en haalde leuke details naar boven. Hij had grondig research gedaan en voorzag de jaren 50 foto's van achtergrondinformatie.

Rein Heij was een bekende persfotograaf die zijn hele leven in Wageningen werkte en woonde. Daarnaast was hij een bekende jazz-trompettist en organiseerde hij veel jazz-festiviteiten in Wageningen. Hij zou dit jaar 100 jaar oud zijn geweest. Reden om hem te eren met een tentoonstelling in ons museum. Met zijn foto's creëerde hij een tijdsbeeld van de stad Wageningen over de periode 1940 tot 2000, een periode waarin overigens weinig werd gefotografeerd. Rein Heij was te vinden bij alle openbare gelegenheden, altijd met zijn camera, en hij legde het dagelijks leven in het Wageningse vast.

Rein Heij is geboren en getogen in Wageningen. Al jong was hij gegrepen door de fotografie, zijn eerste camera spaarde hij bij elkaar met Sunlightzegels toen hij negen was. Hij werd bekend door zijn iconische

Jola Gerritsen, Jan Nab en Edith Heij, bij de opening van de expositie.

zwart-witfoto's van de verwoesting van Wageningen in de WOII, van de oorlog en bevrijding, en van zijn foto's van de Bevrijdingsfeesten in de jaren daarna. Na de oorlog vestigde Rein Heij zich als zelfstandig persfotograaf, hij werkte veel in opdracht voor instituten zoals de Landbouw Hogeschool en bedrijven in Wageningen en omgeving. Grote drukkerijen maakten graag gebruik van zijn foto's, in de vorm van reportages binnen het bedrijf, en voor foto-illustraties in boeken en tijdschriften in Wageningen uitgegeven. Talloze winkelopeningen werden door Heij vastgelegd, en deze foto's geven een beeld van het leven en werk in Wageningen. Daarnaast fotografeerde Heij voor reclames, en voor plaatselijke kranten.

Zelf maakte Heij twee fotoboeken, een over Wageningen en de een over de gemeente Renkum. Verschillende van zijn boeken zijn te zien op de tentoonstelling. Minstens zo interessant is zijn vrije werk. Rein Heij droeg altijd zijn camera bij zich, en wist mensen vast te leggen in zijn eigen stijl. Via zijn camera (en via de muziek) maakte Rein contact, en hij richtte zijn camera vooral op mensen bij allerlei gelegenheden: straatleven, studenten, landschappen, recreatie, sport, voetbalclubs, muziekoptredens, carnaval, kroegen, feesten, buurten, markt, protesten, hoogwaardigheidsbekleders, etc. Rein fotografeerde vooral in zwart-wit, en ontwikkelde zelf zijn foto's en

drukte die af. Zijn voorkeur voor zwart-wit-fotografie is altijd gebleven, ook al maakte hij later kleurenfoto's. 90% van de foto's op de tentoonstelling zijn in zwartwit. Zijn foto-collectie is een visuele geschiedschrijving van de stad Wageningen, en zijn foto's brengen ons terug naar een verloren tijd. Na het overlijden van Rein Heij, nam het Wageningse Gemeente Archief de foto-collectie van 23.000 foto's over, en stelde deze beschikbaar voor deze tentoonstelling.

Rein Heij was ook een bekend jazz-trompettist en organisator van een jaarlijks Wageningse jazzfestival en oprichter/organisator van de Rhine Jazz Club. De tentoonstelling in Museum de Casteelse Poort besteedt, naast zijn foto's, aandacht aan het leven van de fotograaf, zijn gezin, zijn hobby's (o.a. FC Wageningen) en toont voorwerpen die een rol speelden in zijn leven zoals zijn koffergrammofoons, zijn trompetten, delen van zijn jazz-collectie op 78-toerenplaten, Cd's en tapes.

Iedereen die de jaren vanaf WOII in Wageningen heeft gewoond, zal veel herkennen in de foto's van Rein Heij, zijn werk roept een vergane sfeer op in fraaie foto's van Wageningers in hun dagelijks leven. Jongere stadsbewoners kunnen zich verwonderen over de schoonheid van de beelden die Rein Heij ons heeft nagelaten. Komt dat zien!

DE CASTEELSE POORT

Eureka expositie

Zaterdagmiddag 30 september opende Jan Schakel voorzitter van de Tentoonstellingscommissie de expositie 'Eureka in de landbouw'.

De maand oktober is de maand van de geschiedenis, 'Eureka' is het landelijke thema. Ieder museum geeft er zijn eigen invulling aan. De Casteelse Poort doet dat ieder jaar in samenwerking met de Historische Vereniging Oud Wageningen. 'Eureka' is een begrip, de uitroep als de oplossing van een probleem is gevonden. In het succesverhaal van de Nederlandse landbouw en landbouwwetenschap komen veel Eureka momenten voor maar er is ook

De samenstellers van de expositie 'Eureka': Kees van Loon, Huib Silvis, Freerk van Wiersum en Jan Schakel.

kritiek. De ondertitel van de tentoonstelling luidt dan ook: Gouden bergen en schaduwzijden. De expositie bestaat uit 14 panelen, prachtig vorm gegeven door Sanne wRoseboom.

De film Georgica over de groot-schalige landbouw is te zien en er is een leestafel vol toepasselijke boeken. De expositie is te zien tot het einde van het jaar.

Kleine tentoonstelling

Museum de Casteelse Poort bestaat vijfendertig jaar

Saskia Werner

De oorsprong van het Museum de Casteelse Poort ligt in de in 1927 opgerichte vereniging 'Oudheidkamer Wageningen'.

Pas in 1935 kreeg de Oudheidkamer een ruimte in het stadhuis om de vereniging en de verzameling te huisvesten. In 1948 ontstond hieruit het Gemeentelijk Historisch Museum, deze kreeg een plek in de Stationsstraat bij het genootschap Nederlands Landbouwmuseum. Het gemeentelijk museum moest wegens sloop het pand voor 1 september 1962 verlaten. De objecten werden elders ondergebracht, een nieuw gebouw werd niet gevonden en in 1965 werd het museum officieel ontbonden. In 1973 werd de Historische Vereniging Oud-Wageningen opgericht. Zij zette zich voortdurend in voor het opnieuw oprichten van een historisch museum. Op 2 mei 1988 opende het museum

De Casteelse Poort voor het eerst de poorten.

In de voormalige Vila Vada was alleen de benedenverdieping beschikbaar, boven woonden studenten. Het was een start met een collectie van ongeveer 600 objecten. In 1996 kwam de rest van het gebouw erbij en konden verdere plannen over de inrichting gemaakt worden. In 1999 werd na restauratie en herinrichting het museum feestelijk geopend. Nu is het 2023 en is de Casteelse Poort 35 jaar jong. In de Opkamer is in oktober en tot de eerste week van november een overzicht van 35 jaar verzamelen te zien. 35 objecten symboliseren de 35 jaar, van elk jaar is een object te zien. De collectie is inmiddels uitgegroeid tot een verzameling van ruim 3000 objecten. In het begin groeide de collectie vooral door bruiklenen en schenkingen van

inwoners van Wageningen. Regelmatig brachten zij persoonlijke voorwerpen, die een band hadden met de geschiedenis van Wageningen. De vereniging Vrienden van de Casteelse Poort ondersteunde op financieel vlak, waardoor bijzondere aankopen mogelijk werden. De laatste 10 á 15 jaar is het verzamelbeleid aangescherpt en ook door gebruik van eigen middelen kan er gericht worden verworven. Het museum heeft ambitie en wil meegaan met de tijd. Er wordt gewerkt aan een herinrichting van de historische presentatie op de benedenverdieping. Hieraan gekoppeld zijn de verbouwingsplannen, waardoor het museum aantrekkelijker en dynamischer wordt. Wat zal het mooi zijn als deze herinrichting én de verbouwing gerealiseerd kan worden en een volgende jubileum verjaardag in een hernieuwd museum gevierd kan worden.

Enkele schenkingen aan het museum.

Première film *Gezichten van Wageningen*

Donderdag 28 september vond in museum De Casteelse Poort de première plaats van de film *Gezichten van Wageningen*. In deze korte documentaire vertellen tien inwoners van Wageningen wat de stad voor hen bijzonder maakt.

Het museum hoopt daarmee een herkenbare indruk te geven van het unieke karakter van de stad Wageningen en haar bewoners. De film is tot en met 9 november te zien op de tentoonstelling '35 jaar verzamelen'. De film kon gemaakt worden dankzij een subsidie van de Provincie Gelderland.

Voor de tien inwoners van Wageningen zijn diversiteit, duurzaamheid, toegankelijkheid en natuur de kernbegrippen die het Wageningse karakter het best omschrijven. Studenten, migranten en ondernemers, iedereen is een onderdeel van de multiculturele identiteit die Wageningen tot Wageningen maakt. Dat juist deze verscheidenheid zo verbindend kan zijn, weten producente Elly van der Velde en de filmmakers van Mugmedia op meesterlijke wijze-over te brengen. Zo divers van samenstelling als de bewoners van Wageningen zijn, zo divers zijn ook de achtergronden van de geïnterviewden. Waar ze ook vandaan komen en hoe lang ze hier ook wonen, allen representeren ze op hun manier wat hen

tot echte Wageningers maakt. De biologische melkveehouders Lodewijk Pool en Floor de Kanter zijn bijvoorbeeld geboren en getogen in Wageningen. Studente Sowmya Helmovaara en kok Onkamon Kerdtaud daarentegen zijn vanuit India en Thailand hier terecht gekomen. Alle vier benadrukken ze dat Wageningen unieke mogelijkheden biedt hun passies voor natuur, eten en culturele uitwisseling samen te brengen. Wijnboer Erik Heijmans laat daarbij zien dat ondernemen in Wageningen niet zonder slag of stoot gaat. Duurzaamheid en milieu zijn belangrijk voor zijn Wageningse klanten. Alsof het de normaalste zaak van de wereld is, bezorgt hij zijn wijnen

daarom op de fiets. Een gewone stadsfiets met standaard fietstassen. Geboren Wageninger Jan Elsenaar bloemenman op de markt, geniet van het vriendelijke Wageningse publiek. Hij breekt een lans voor de mensen die nog een huis in Wageningen zoeken, er zijn meer woningen nodig. Om het 35-jarig bestaan van museum De Casteelse Poort te vieren, is de tentoonstelling *35 jaar verzamelen* ingericht. De 35 objecten, vaak schenkingen van Wageningers, staan symbool voor een specifiek jaar uit deze periode.

Museum de Casteelse Poort,
Bowlespark 1A te Wageningen.
www.casteelsepoort.nl

Nieuwe aanwinsten: schenking werk van Toon Lukkassen (1913- 1960)

In augustus heeft ons museum een prachtige reeks tekeningen en ander werk gekregen van Toon Lukkassen. Zijn dochter Johanna Lukassen had eerder per mail gevraagd of het museum belangstelling had. Er was een verband met Ben van Londen en dat was voldoende reden om een afspraak te maken om de werken te bekijken.

Toon Lukkassen is in 1913 in Arnhem geboren en is als tekenaar-ontwerper aan de voorganger van de Kunstacademie in Arnhem afgestudeerd. In de jaren dertig begon hij met zijn eigen reclamebureau in Arnhem en later werkte hij als chef van het reclamebureau van Zomer en Keuning.

Hij schilderde ook twee maal per jaar de bloemen en planten voor de catalogus van Piet Bakker. Ben van Londen hielp hem daarbij. Sonja van Londen, de dochter van Ben van Londen herinnerde zich dat haar vader regelmatig met Toon Lukkassen er op uit ging. Hij was een goed vriend van haar vader. Zij hoorde haar vader nog zeggen 'Vanmiddag ga ik tekenen met Toon'.

17 augustus kwam Johanna Lukassen de werken brengen, bestuurslid Wim Heijman nam ze dankbaar in ontvangst. Het bleek zijn hele oeuvre te zijn en een prachtige aanwinst voor het museum. Niet alleen door de band met Ben van Londen, maar ook door zijn werkzaamheden bij Zomer en Keuning.

Het Verhaal van Gelderland in de Food Valley

Op 15 maart 2022 is door de betrokken wethouders van gemeenten Nijkerk, Ede, Wageningen, Barneveld en Scherpenzeel het plan *De Florerende Foodvalley* aangenomen.

Dit plan is een uitwerking van de vraag van de Provincie Gelderland voor de besteding van de zogeheten corona-gelden, die door het Rijk zijn toegewezen. Er is in de periode 2022-2025 in totaal € 650.000 beschikbaar gesteld, waarvan € 100.000,- geormerkt is voor projecten rond het thema *Het verhaal van Gelderland*.

Voor de *Werkgroep Erfgoed* zijn alle musea en erfgoedinstellingen in deze regio gevraagd om deel te nemen, waaronder de Casteelse Poort. Na intensief overleg is besloten dat Erfgoed Gelderland een digitaal platform bouwt, waarmee je als bezoeker op je eigen telefoon in het museum of erfgoedinstelling via een QR-code informatie kan vinden over de collectie en het tentoongestelde.

Vervolgens opent zich een webpagina, waarop een afbeelding (foto, audio-fragment, video, 3D animatie, spel) te zien is, vergezeld van een korte tekst. Een deel van de subsidie gaat naar Erfgoed Gelderland en alle deelnemende erfgoedinstellingen krijgen € 6.000 om hier met professionele ondersteuning 'iets' mee te doen. Dit is een mooie en moderne aanvulling op de (her)inrichting.

Er is een sub werkgroepje gevormd, bestaande uit Saskia Werner, Jelle Vervloet en Sanne Ros om de mediatour te gaan ontwikkelen. Erfgoed Gelderland heeft het platform geïnstalleerd: www.erfgoedtour.nl waarop de deelnemende musea hun tours gaan aanbieden. Ieder museum kan zijn eigen lay-out kiezen en de informatie over de gekozen voorwerpen of onderwerpen aanbieden. We kunnen er meerdere tours opzetten. Erfgoedcentrum Scherpenzeel zet er een tour op langs historisch interessante

punten in het dorp, dus buiten. Zij voegen ook dronebeelden toe. Museum De Casteelse Poort zou ook een buitentour kunnen invoeren, aanhakend bij ons landschapsthema. Of stel je voor: met je telefoon een QR code scannen en het beeld van het kasteel van Wageningen zoals het er vroeger uitzag, rijst op. Toekomstmuziek?

Commissie Herinrichting Historisch Presentatie

Sanne Ros is sinds 4 september toegetreden tot de Commissie Herinrichting Historische Presentatie. Sanne heeft een bachelor Cultuurgeschiedenis (Amsterdam) en Filosofie (Nijmegen). Zij heeft theoretische kennis van het presenteren van objecten aan verschillende doelgroepen en heeft een passie voor onderzoek. Een mooie aanvulling bij onze werkgroep.

Vereniging Vrienden van de Casteelse Poort

Uitstapje vrijwilligers

De Vereniging heeft dit jaar de vrijwilligers van het Museum weer het tweejaarlijkse uitje aan kunnen bieden. Op 19 september was er een geslaagde excursie naar het pas gerenoveerde Paleis Het Loo.

Website

Het bestuur van de Vrienden heeft in overleg met het bestuur van het Museum besloten de website van de Vrienden onder te brengen op de website van het Museum De Casteelse Poort. De Vrienden zijn nu bereikbaar onder <https://www.casteelsepoort.nl/vrienden/> en het nieuwe emailadres is vrienden@casteelsepoort.nl. Hiermee is, vergelijkbaar met vele andere verenigingen van vrienden, de relatie met het museum versterkt en de zichtbaarheid vergroot. Daarnaast zijn er besparingen op onderhoud van eigen website en e-mail.

De deelnemers aan het aangeboden uitje.

Stengun terug in de vitrine

De stengun die al jaren in onze vitrine ligt en na veel gedoe uiteindelijk weer ons eigendom is geworden, viel tot nu toe onder de Wapenwetgeving. Dat betekende dat wij elk jaar zogenaamd verlof moesten aanvragen bij de politie in Arnhem, ondanks dat de stengun al jaren geleden onbruikbaar was gemaakt. Dat kost geld en bij wijziging van de tenaamstelling van het verlof veel papierwerk via het Ministerie van Justitie. Na een tip van de politie hebben wij de stengun onklaar laten maken door een wapensmid in Elspeet zoals dat officieel moet

volgens recente Europese regelgeving. Deze procedure heeft ongeveer driekwart jaar geduurd. Maar de stengun is weer terug en zijn wij af van de jaarlijkse verlofprocedure (met bijbehorende kosten).

Canadees bezoek

Op 13 september ontving het museum een groep Canadezen, medewerkers van het Ministerie van Veteranenzaken in Canada en van de Canadese ambassade in Den Haag.

De groep was in verband met de herdenking van Market Garden in

de regio. Zij maakten een uitstapje naar Wageningen speciaal om in het museum de permanente expositie 1940-1945 te zien en om Hotel de Wereld te bekijken. De Canadezen waren erg geïnteresseerd in hoe Nederlanders de oorlog herdenken. Na ontvangst door het bestuur gaven

Saskia Werner en Priscilla van Leeuwen een rondleiding door zaal 40-45.

Als aandenken aan hun bezoek kregen de Canadezen het stripboek *Flame of Freedom* aangeboden, een gezamenlijk geschenk van het museum en Hotel de Wereld.

Bestuurslid Wim Heijman ontvangt de Canadese delegatie.

De Secretaris Generaal van het Ministerie van Veteranenzaken en Saskia Werner

Duits bezoek

Zondagochtend 17 september opende het museum om 11:00 uur zijn deuren voor een hartelijke ontvangst van de Freundeskreis uit Mörfelden-Walldorf en de Stedenband Wageningen en Mörfelden-Walldorf.

Anne Marijke Rutten stond klaar met koffie en cake. Marlou Kursten is lid van de Freundeskreis en de Stedenband, zij onderhoudt al jaren lang de contacten en regelde dit bezoek aan het museum.

De bezoekers gingen na de koffie in drie groepen uiteen voor een rondleiding met de gidsen, Mariet en Martin Verstegen en Roeland Janssen.

Het was een geslaagde ochtend met dankbare reacties van de bezoekers. De Freundeskreis was van 14-18 september op bezoek in Wageningen. Voor het eerst na Corona was er weer een grote delegatie. De groep had een druk programma, bracht o.a. ook nog een bezoek aan Garden (zandsculpturen), Oosterbeek (Airborne museum) en Utrecht. De deelnemers zijn zeer geïnteresseerd in Nederland en in de (oorlogs) geschiedenis van Nederland. Dat bleek ook tijdens het bezoek aan museum de Casteelse Poort, er werden veel vragen gesteld en het bezoek liep een beetje uit.

Roeland Janssen met leden van de stedenband in de J.J. de Goedezaal.

Het kantoor weer op sterkte

Het kantoor van het museum is een paar maanden bijna een eenmansafdeling geweest.

Mario Amati die al ruim tien jaar de vaste kracht van het kantoor is, moest het tijdelijk zonder collega's stellen. Gelukkig kreeg hij hulp van penningmeester Roeland Janssen. Nu is het kantoor weer op sterkte. Anne Marijke Rutten kwam aan het begin van het jaar binnen. Zij is de coördinator van de baliemedewerkers en vernieuwt en beheert de winkel. Ook is zij actief in de organisatie van evenementen.

Sinds april is Huib Silvis actief in de ondersteuning van bestuur en commissies. Hiertoe organiseert hij het interne overleg, beheert de planning en werkt met de secretarissen van het bestuur aan de vernieuwing van

Twee nieuw gezichten op het kantoor: Huib Silvis (links) en Anne Marijke Rutten. Samen met Mario Amati beheren zij kantoor, balie en winkel van het museum.

het archief. Ook heeft hij bijgedragen aan de expositie 'Eureka in de landbouw'. Mario Amati verzorgt de planning van de balie en is de

rechterhand van de penningmeester. Hij handelt e-mails af en wie het museum belt, zal meestal Mario aan de lijn krijgen.

Thema Terras, een nieuwe activiteit

Deze zomer toerden Hannie Gnodde en Anne Marijke Rutten op vier zondagmiddagen het pleintje voor het museum om tot een uitnodigend terras, met het doel om als museum op een ontspannen manier in gesprek te gaan met de bezoekers.

Voor iedere bijeenkomst kozen zij een gespreksthema gerelateerd aan een tentoonstelling of activiteit van het Museum. De eerste bijeenkomst ging over 'Artificial Intelligence en de invloed op de kunst', bij de tweede bijeenkomst maakten de bezoekers

'Een filosofische reis door het landschap'. De derde bijeenkomst ging over muziek in Wageningen en de laatste Thema terras bijeenkomst van de zomer was een hardop denken over wat het museum in de toekomst kan bieden. Natuurlijk is er steeds een moment ingeruimd om het Museum te bezoeken en twee keer was er een gastspreker. Er is plaats voor 20 deelnemers en zoals je op een terras verwacht, is er koffie, thee en iets lekkers.

COLOFON

Nieuwsbrief Museum De Casteelse Poort verschijnt 2x per jaar.

OPLAGE 300 exemplaren

REDACTIE Annelies Hoogmoed, Elisabeth van Strien

FOTO'S Carleen van den Anker, Annelies Hoogmoed, Jaap Mons, Dick Verduin,

VORMGEVING Michel Hildebrand

DRUK Drukwerkdeal, Deventer